

Oprócz czynności związanych z działalnością naukową Stacji wykonano szereg prac technicznych, konserwujących i usprawniających jej wyposażenie. Istotną przeszkodą w tej działalności była pokrywa lodowa uniemożliwiająca, mimo prób, wypłynięcie statku z zaopatrzeniem na początku lipca 1995 r. Pełne wyposażenie Wyprawy przeleżało na nabrzeżu w Barentsburgu do końca sierpnia.

Najważniejsze usprawnienie, które udało się wykonać, polegało na zainstalowaniu zamkniętego obiegu wody ogrzewanej ciepłem agregatów prądotwórczych. Rurociąg podziemny połączył elektrownię z pomieszczeniem, w którym znajduje się zbiornik wody wytapianej ze śniegu. System rurek z przepływającą ciepłą wodą w zbiorniku okazał się tak skuteczny, że konieczność włączenia prądożerczych grzałek do topienia śniegu występowała tylko trzykrotnie, na kilka godzin, w trakcie odwiedzin kilkusobowych grup obficie korzystających z przysznica i pralki. Zużycie wody przez grupę zimującą limitowane było właściwie tylko gotowością uczestników do ładowania śniegu do zbiornika. System ogrzewczy zyskał też u członków Wyprawy ciepłą nazwę „pipy Wadima” (od *Vadim's pipe*, gdzie: Wadim — imię projektanta, pipa — spolszczone angielskie *pipe*).

Wojciech Zgłobicki

Zakład Geologii

Instytut Nauk o Ziemi UMCS

20-031 Lublin, ul. Akademicka 19

„CHIBINY '96”. WYPRAWA INSTYTUTU NAUK O ZIEMI UMCS NA PÓLWYSEP KOLSKI

W zachodniej części Półwyspu Kolskiego wznoszą się, ponad zrównaną powierzchnię tarczy fennoskandzkiej, masywy łakolitowe, z których największą wysokość (ok. 1200 m n.p.m.) osiągają Chibiny. Jest to niewielki, liczący około 300 km² masyw, zbudowany głównie ze sjenitów nefelinowych i wyróżniający się charakterystyczną górską rzeźbą.

Chibiny, położone w obrębie prakambryjskiej tarczy bałtyckiej, stanowią obszar niezwykle interesujący pod względem geologicznym i geomorfologicznym. Utworzone w wyniku hercyńskich intruzji podlegały przez długi okres przekształceniem pod wpływem tektoniki dysjunktywnej, erozji, denudacji i wreszcie niszczącej oraz budującej działalności lądolodów i lodowców plejstocen-skich. Współczesny obraz tego masywu jest zatem wynikiem oddziaływania całego szeregu procesów endo- i egzogenicznych, które w czytelny sposób uwi- doczniają się w jego rzeźbie.

Jednocześnie, ze względu na swoje położenie, Chibiny stanowiły przez dłuższy czas obszar bardzo trudno dostępny i w związku z tym stosunkowo słabo poznany, szczególnie przez badaczy spoza dawnego Związku Radzieckiego.

W sierpniu 1996 roku odbyła się Wyprawa Instytutu Nauk o Ziemi UMCS w omawiany obszar. Uczestniczyli w niej:

prof. dr hab. Kazimierz Pękala — kierownik Zakładu Geomorfologii INoZ,

dr Zbigniew Gardziel — adiunkt w Zakładzie Geologii INoZ,

mgr Wojciech Zgłobicki — asystent w Zakładzie Geologii INoZ.

Wyjazd ten możliwy był dzięki współpracy nawiązanej przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z Instytutem Biologii Morza w Murmańsku. Wyprawa w Chibiny była trzecim wyjazdem zorganizowanym przez Instytut Nauk o Ziemi w ramach międzywydziałowego programu dotyczącego badania stanu środowiska Półwyspu Kolskiego i Morza Barentsa.

Zagadnienia badawcze realizowane podczas wyprawy koncentrowały się na trzech zasadniczych problemach:

— osady glacialne i fluwioglacialne związane z ostatnim zlodowaczeniem; problemy deglacjacji ostatniego zlodowaczenia na obszarze Chibin;

— współczesne procesy stokowe (procesy i formy stokowe — ich rola w kształtowaniu rzeźby Chibin w holocenie);

— procesy peryglacialne (występowanie wieloletniej zmarzliny, przejawy procesów mrozowych).

Badaniami objęto doliny rzek Kunijok oraz Wudiawrjok przecinające cały masyw chibiński z północy na południe wraz z wybranymi dolinami bocznymi, a także sąsiadujące z nią fragmenty powierzchni szczytowej, *plateau* (w sumie kilkanaście kilometrów kwadratowych). W związku z krótkim czasem trwania wyprawy wykonane badania miały głównie charakter rekonesansowy. Uzyskane wyniki wskazują jednak na celowość kontynuowania badań na tym niezwykle interesującym, a jednocześnie słabo poznanym obszarze. Podczas pobytu w Chibinach zwiedziliśmy poza tym Muzeum Geologiczne Instytutu Geologicznego w Apatytach, gdzie mogliśmy podziwiać przepiękne okazy skał i minerałów pochodzących z różnych części Półwyspu Kolskiego. Zapoznaliśmy się także ze zbiorami dwóch bibliotek — Instytutu Geologicznego oraz biblioteki znajdującej się w Stacji Uniwersytetu Moskiewskiego.

Za stronę organizacyjną Wyprawy odpowiedzialny był reprezentant strony rosyjskiej — dr Giennadij Tarasov (Instytut Biologii Morza w Murmańsku). Bazę wyprawy stanowiła Stacja Naukowa Uniwersytetu Moskiewskiego zlokalizowana u wylotu jednej z dolin górskich, na terenie Kirowska. O tej porze roku na terenie bazy nie było już studentów rosyjskich, którzy w lecie odbywają tu praktyki. Mieliśmy zatem cały budynek mieszkalny do własnej dyspozycji. Całą wyprawa trwała 10 dni: 15–25.08.96. Do i z Murmańska dotarliśmy samolotem Aeroflotu *via* Moskwa, drogę do Kirowska pokonaliśmy natomiast samochodami Instytutu Biologii Morza w Murmańsku.